

full d'assessorament de l'escola de pares de la FaPaC

COORDINADOR DEL SERVEI: VLADIMIR REINHARDT

AVIS, NÉTS I VIDA FAMILIAR

ELS CANVIS FAMILIARS

Abans, a les famílies, tot sovint vivien sota el mateix sostre fins a tres i quatre generacions. Avis, pares, néts, però també l'oncle o la tieta i en alguns casos els besavis. Avui, el nucli familiar està compost per dues generacions (pares i fills) i tot sovint els pares i mares treballen fora de casa. Un 85% de néts i nétes no viuen amb els seus avis. Els avis viuen sols mentre poden valer-se per si mateixos o en companyia del seu cònjuge. El contacte entre avis i néts és menys freqüent que abans, encara que, en general, les relacions acostumen a ser excel·lents. En veure menys els avis als seus néts es perd, tot sovint, la transmissió d'experiències, vivències i d'històries personals i col·lectives; es perd una relació i una comunicació que ens ajuda en la construcció de la pròpia identitat i personalitat.

HI HA MOLTES MANERES D'EXERCIR D'AVI

AVIS AMB POC CONTACTE AMB EL NÉTS

Són avis que per diferents motius, per exemple, perquè viuen en una altra ciutat tenen molt poc contacte amb els seus néts. En la família, els néts escolten parlar d'ells, però la seva relació real es limita en la majoria de casos a uns pocs dies a l'any. La relació amb els néts és distant, no ocupant una influència directa en la seva vida i desenvolupament.

AVIS COM ELEMENT INTEGRADOR

Avis que tenen un paper central dins de la família com element integrador, que reuneix al seu al voltant a tots els membres i els fa sentir ser membres d'una unitat familiar més àmplia. Aquest tipus d'avis guarda en la seva memòria la història de la família i intenta transmetre aquests coneixements als membres més joves, els néts. No és estrany que els parlin

d'elements d'aquesta història familiar o que els hi expliquin com va ser la infància i joventut dels seus pares.

AVIS AMB MOLT CONTACTE AMB EL NÉTS

Avis que tenen un contacte molt freqüent amb els seus néts i la relació entre ells es centra a fer i participar junts en jocs i altres activitats d'oci. Són aquells avis que estableixen una relació molt propera amb els seus néts (a vegades, aquests confien més en ells que en els seus propis pares), sense implicar-se en responsabilitats de cura o a impartir disciplina. Quan estan amb els seus néts, el principal és passar-ho bé junts (de vegades fins i tot a l'excés, el que duu a pensar a molts pares que els avis estan 'malcriant' o mimant en l'excés als seus fills).

Els avis poden recolzar i aconsellar els seus fills i néts, gràcies a una més gran experiència en la vida.

AVIS QUE FAN DE PARES

Quan el avis s'impliquen de manera important en la criança dels seus néts, adoptant algunes de les responsabilitats que en altres famílies corresponen als pares. En alguns casos aquestes responsabilitats són menors (dur i anar a buscar als nens a l'escola, per exemple), en uns altres poden ser més extenses i intenses (vestir-los, fer i donar el menjar, rentar-los la roba, etc.) En aquest cas, els avis han de col·laborar de manera més explícita en l'educació dels seus néts, en la transmissió de normes i valors quotidians.

EL PAPER DELS AVIS POT SER MOLT IMPORTANT

La funció principal dels avis dins la família és la de recolzar i aconsellar als seus fills i néts, gràcies a una més gran experiència en la vida. A la gestació i en els primers mesos de vida del nadó, les àvies tenen una funció molt important, més amb la mare que no pas amb el nét.

Els avis poden ser excel·lents companys de jocs en el temps d'oci. Infància i vellesa van juntes per a les activitats més lúdiques. Els néts tenen la sensació que els seus avis són incondicionalment disposats al joc, en contraposició amb l'habitual precarietat temporal dels seus pares respecte a les activitats lúdiques.

Els avis tenen el dret i l'avantatge de poder fruit del plaer de criar i tenir cura dels nens i les nenes sense la responsabilitat que això comporta i que ha d'ésser només dels pares de les criatures.

AVIS I EDUCACIÓ

Com la missió dels avis no és la d'educar als néts poden concedir-los petites llicències i capricis que els pares, en el seu rol d'educadors no sempre poden concedir. Alguns pares es queixen que els avis concedeixen masses capricis, compren masses joguines o donen tot el que els demanen i creuen que poden interferir en la tasca educativa dels pares. Però també és important aprendre que les normes han de tenir certa flexibilitat sinó volem educar persones amb una excessiva rigidesa.

Molts avis i àvies s'hi pensen dues vegades abans de prendre decisions respecte als seus néts que poguessin 'envair' les competències dels pares i crear amb ells un conflicte no desitjat. En algunes famílies, els pares són especialment gelosos del seu paper i poden veure les intervencions dels avis com una invasió no sol·licitada. Podem sentir sovint, en els avis que segueixen aquesta espècie de 'norma de no intervenció' a l'hora de educar els seus nets, expressions d'aquest estil: 'això l'hi has de demanar als teus pares' o 'ja veuràs quan vinguin els teus pares i vegin el que has fet!'

Cal que quedi clar que, encara que molts avis es fan càrrec dels seus néts mentre els pares treballen, no han d'assumir una total responsabilitat en l'educació i la cura dels seus néts, ni tampoc han de dirigir la llar dels seus fills per a la comoditat d'aquests (fer la compra, els àpats, la neteja, els encàrrecs, etc.) per tal que quan arribin de la feina ho trobin tot fet i no hagin de preocupar-se de res més.

LES RELACIONS AFECTIVES

Els avis estableixen vincles afectius sòlids que proporcionen als nens molta seguretat i confiança. Constitueixen un referent molt proper i que sovint facilita els vincles amb altres familiars.

És una relació molt especial i diferent a les altres, amorosa i comprensiva; més flexible i permissiva. Són una font inexhaurible d'afecte. Els avis tenen més paciència i menys pressa.

Els avis són un factor molt important en el desenvolupament dels nens i en la formació de la seva personalitat. La relació avis - néts és molt rica afectivament. En aquestes relacions els nens poden madurar com a persones i en els seus sentiments i emocions. Els avis també poden créixer a partir de la seva relació amb ells. Estar amb els néts els fa en nombroses ocasions tornar a sentir-se necessitats, tenir a algú amb qui poder expressar sentiments d'amor i cura.

LA FUNCIÓ EDUCATIVA I CULTURAL

Proporcionen la possibilitat de conèixer el passat. Transmeten tradicions i costums. Però també representen la me-

mòria familiar i transmeten aquesta història als néts. Per als néts això pot ésser molt important, suposa un vincle d'identitat i de referència amb el grup familiar. Coneixen contes, històries, successos i anècdotes i les saben explicar.

Han viscut tant i en altres temps que poden aportar maneres diferents de veure la vida.

La relació avis néts és una relació molt especial i diferent a les altres, són una font inexhaurible d'afecte.

L'AJUDA I L'ESFORÇ DELS AVIS

Avui ens trobem amb gairebé un 40% d'avis i àvies que tenen cura dels néts diàriament mentre els pares d'aquests treballen i quasi un 70% en tenen cura 1 o 2 vegades a la setmana mentre els pares no són a casa. Realitzen, doncs, una gran quantitat de feina i esforç, amb una generositat que, possiblement, molt poques persones joves farien seva. Àvies que després de passar-se tota la vida treballant i d'haver criat els seus fills tenen cura dels seus néts i nétes. Els avis i les àvies contribueixen i afavoreixen el canvi de rol social de les dones i que passa per la seva incorporació al món del treball. La conciliació entre les tasques parentals i la vida laboral es realitza gràcies (o a costa de) els avis, que actuen com un recurs social indispensable per a proporcionar cures als seus néts i perquè la mare i el pare puguin treballar fora de casa. L'accés al món del treball seria impossible o molt difícil, si aquestes dones no disposessin de l'ajuda voluntària i gratuïta per part d'avis i àvies.

A part de tot això molts avis i àvies han de fer sovint un esforç per integrar-se dins la vida familiar dels seus fills i néts, en llurs valors, en el seu estil de vida i aprendre a tenir bones relacions amb el seu gendre o la seva jove.

TENIR CURA DELS AVIS

Moltes àvies viuen el seu rol amb satisfacció, senten que, a més d'aportar la seva ajuda a la família, tenir cura dels néts és una tasca gratificant, però, per algunes àvies, aquest treball els pot arribar a generar estrès.

També poden trobar un gran percentatge d'avis que tenen cura dels néts i pateixen dolències físiques, cansament, etc. en aquest cas convé que els pares no abusin de la generositat dels avis. Es parla fins i tot de l'existència d'una síndrome que apareix en algunes d'aquestes àvies, al que han denominat 'síndrome de l'àvia esclava', caracteritzat per símptomes psicossomàtics característics com insomni, desajustos en la tensió arterial migranyes,

humor depressiu, amb la sensació 'd'estar cremada' i sobrepassada per les exigències quotidianes.

A VEGADES LA RELACIÓ ES CONFLICTIVA

Quan els avis ajuden els seus fills ho fan perquè senten satisfacció per fer quelcom per ells, perquè els avis veuen que ho necessiten, perquè se senten útils, etc. El fet que ho facin de bona fe i convençuts no vol dir que a vegades es produeixin situacions de conflicte que generin sentiments de culpabilitat, de ràbia, o d'haver estat tractats injustament com si s'haguessin aprofitat d'ells. Sovint es creu que hem estat massa "dolents" amb els avis, en voler-los només com a cangurs, sense concedir el dret a col·laborar a l'educació dels nostres fills.

El problema no és que no vulguin estar amb els seus néts i tenir-ne cura, sinó més aviat que sentin que només se'ls permet participar en la família i relacionar-se amb ells nens quan els pares vulguin o quan els vagi bé.

Ens podem trobar amb situacions molt injustes com per exemple quan els avis es senten víctimes d'un xantatge moral per haver de tenir cura dels seus néts, i que si no ho fan tenen por de no poder-los veure. Hi ha avis que s'encarreguen dels néts com un deure i d'altres tenen tanta por de la solitud i l'abandonament que es desviuen pels seus fills i pels seus néts.

ELS AVIS TAMBÉ TENEN LA SEVA PRÒPIA VIDA

Molts avis a part d'ajudar als seus fills i filles, realitzen algun tipus d'esport o exercici físic, prenen classes o viatgen, fan activitats amb altres avis i tenen, per tant, poc temps lliure. Tenen la possibilitat d'accedir a activitats desitjades fa molt de temps i, sobretot, la possibilitat de decidir més lliurement sobre les seves pròpies vides. I és que hi han avis que no paren, com si visquessin una segona joventut. Han optat per viure plenament aquesta etapa de la vida i ja no estan tant a disposició dels néts com abans, quan estaven menys actius. Els pares ja no poden comptar tant amb ells quan els néts emmalalteixen o fan vacances.

Proporcionen la possibilitat de conèixer el passat. Transmeten tradicions i costums.

PARAULES PER ALS PARES

- Apreneu a acceptar els consells del avis, però assumiu la responsabilitat de l'educació.

- Permeteu als avis satisfer alguns capricis mentre aquests no siguin excessius o desproporcionats per a l'edat o la situació del nen.
- No feu servir els avis com a justificació de que el fill no fa cas, per exemple. No podeu exigir als avis que facin allò que vosaltres tampoc feu.
- No feu servir els avis com a cangurs fixos sense parlar-ho abans.
- Plantegeu als avis el que n'esperem d'ells amb afecte i comprensió malgrat que sigui molest. Penseu que parlem del benestar i l'educació del nen.
- Els teus fills aprendran a tractar-te prenent com a referència bàsica la manera com tracteu als vostres pares. Si els tracteu amb afecte i amor autèntic o si els veieu com un destorb o els utilitzeu. Sempre som un exemple pels fills.
- No vegeu als avis com a persones velles, passades de moda, sense quelcom d'important per donar a la vida d'un noi o una noia d'avui en dia.

Avis i àvies realitzen una gran quantitat de feina i esforç, amb una generositat que, possiblement, molt poques persones joves farien seva.

- En cas de separació o conflicte entres els pares mai es bo per als néts i els avis que es trenqui la seva relació. Hem de pensar en el benestar psicològic i emo-

cional del nen (vegeu el FULL 54, "Quan nosaltres ens separem, què passa amb ells?")

- Sabem valorar totes aquelles petites coses que la relació amb els avis aporta als nostres fills?

PARAULES PER ALS AVIS

- Tingueu sempre ben present que els responsables últims del benestar i l'educació dels teus néts són els seus pares.
- Reconeixeu que les normes les han d'establir els pares del nen i no podeu inhibir-vos del seu compliment. Consulteu els pares abans de permetre un caprici als néts.
- No permeteu que abusin de vosaltres especialment quan no tingueu ganes de participar en l'atenció i la cura dels néts. Feu entendre als vostres fills que per vosaltres és força positiu estar amb els nens, però no per això menys importants tenir altres activitats.
- A vegades és important prendre consciència dels propis límits i valorar fins a que punt teniu "l'obligació" de tenir cura dels néts; tingueu en compte també altres prioritats personals a part de les aportacions que podeu fer a uns fills ja independents.
- Intenteu establir una relació dual i personalitzada amb cada nét i, a ser possible que no depengui sempre dels pares.

PARAULES PER ALS NÉTS

- Gaudiu dels vostres avis, no els feu enrabiament més del compte i no els demaneu massa coses.

AUTORS DEL TEXT:

Feliciano Villar i Vladimir Reinhardt (psicòlegs)

DIBUIX:

Montserrat Codina

AMB EL SUPORT DE:

Diputació Barcelona
xarxa de municipis
Àrea d'Educació

IMPRESSIÓ:

Servei d'Impressió i Coordinació S.L.

FEDERACIÓ D'ASSOCIACIONS DE MARES I PARES D'ALUMNES DE CATALUNYA

Cartagena 245, àtic
Tel. 93 435 76 86*
Fax 93 433 03 61
08025 Barcelona

C/ de la Rutlla 20-22
Tel. 972 21 92 12
Fax 972 22 25 60
17002 Girona

Passatge Pompeu 4, 6a planta
Tel. 973 23 23 59
Fax 973 23 23 59
25002 Lleida

Fortuny 23
Tel. 977 23 45 49
Fax 977 21 76 08
43001 Tarragona